

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 30.6.2010
KOM(2010) 352 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa kui maailma soosituim turismisihtkoht – uus Euroopa turismi tegevuskava

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Euroopa kui maailma soosituim turismisihtkoht – uus Euroopa turismi tegevuskava

1. SISSEJUHATUS

Turism on tähtis majandusharu, millel on oluline mõju Euroopa majanduskasvule ja tööhõivele. Turism on üha tähtsamal kohal ka Euroopa kodanike igapäevaelus, sest nii eraelus kui ka tööülesannete täitmisel reisitakse üha enam. See on ka majandusharu, mis on tihedalt seotud Euroopa Liidu kultuuri- ja looduspärandi ning traditsioonide ja kaasaegse kultuuriga. Asjaomane valdkond on hea näide ka sellest, kui oluline on majanduskasvu, säästva arengu ja eetilise aspekti tasakaalustamine. Turism on ka oluline vahend, et tugevdada Euroopa mainet maailmas, tutvustada meie väärtusi ning suurendada sajanditepikkuse kultuurivahetuse, keelelise mitmekesisuse ja loovuse tulemusel kujunenud Euroopa mudeli atraktiivsust.

Euroopa turismitööstus sattus hiljuti raskesse majanduslikku olukorda, mida halvendas veelgi Eyjafjölli vulkaani purse. Rasked ajad on näidanud turismisektori haavatavust, aga ka teatavat paindlikkust, kuivõrd eurooplaste jaoks on olulised nii töö- kui ka puhkusereisid. Alates 2008. aastast majanduse üldist olukorda nõrgestanud majandus- ja rahanduskriis on mõjutanud märkimisväärselt ka nõudlust turismiteenuste järele. Hiljaaegu, 2010. aasta aprillis ja mais katkestas Euroopa lennuliikluse Islandil toimunud vulkaanipurse. See põhjustas suurt kahju nii lennuettevõtjatele, reisibüroodele, reisikorraldajatele kui ka turistidele.

Keerulises olukorras kerkis esile mitu probleemi, millega Euroopa turismisektoril tuleb silmitsi seista. Lahenduse leidmiseks on tingimata vaja, et turismisektori kõik huvirühmad ühendaksid oma jõu ja tegutseksid ühtse tegevuskava raames, mis võtab arvesse Euroopa 2020. aasta strateegias esitatud ELi uusi prioriteete. Kindlasti tuleb hoida Euroopa positsiooni maailma soosituima turismisihtkohana ning tõsta esile kõikide sinna kuuluvate piirkondade väärtust ja mitmekesisust.

Käesoleva teatisega soovib Euroopa Komisjon toetada turismisektori algatuste puhul kooskõlastatud lähenemisviisi ning töötada välja uue tegevusraamistiku, et suurendada Euroopa turismisektori konkurentsivõimet ja edendada selle jätkusuutlikku arengut. Komisjon on kavandanud eesmärkide saavutamiseks Euroopa tasandi või mitut riiki hõlmavad algatusettepanekud, mille raames kasutatakse igakülgsest ära selles valdkonnas Euroopa Liidule Lissaboni lepinguga antud pädevusi.

2. EUROOPA TURISMITÖÖSTUS KUI EUROOPA MAJANDUSKASVU OLULINE TEGUR, MIS TOETUB KINDLAKSMÄÄRATUD PÄDEVUSTELE

2.1. Majandusliku tähtsuse kasv

Turism on majandusharu, mis aitab ergutada Euroopa Liidu majanduskasvu ja luua rohkem töökohti. Turism toetab maa- ja mägipiirkondade, rannikualade ja saarte ning äärealade, äärepoolseimate piirkondade ja lähenevate piirkondade arengut ning majanduslikku ja

sotsiaalsel integreerumisel. Euroopa turismisektor,¹ mis hõlmab ligikaudu 1,8 miljonit ettevõtet (enamasti VKEd) ja moodustab umbes 5,2 % kogu tööhõivest (ligikaudu 9,7 miljonit töökohta, millest suure osa täidavad noored), toodab rohkem kui 5 % Euroopa Liidu SKTst ning see osatähtsus suureneb pidevalt². Turismisektor on Euroopa Liidu sotsiaalmajanduslikus tegevusvaldkonnas kaubanduse ja ehituse järel kolmandal kohal. Seotud sektoreid³ arvesse võttes on turismi osatähtsus SKPs veelgi suurem ning moodustab hinnanguliselt rohkem kui 10 % ELi SKPst ja ligikaudu 12 % tööhõivest. Kümne viimase aasta jooksul on tööhõive kasv turismisektoris olnud peaaegu alati suurem kui muudes majandusharudes.

Euroopa Liit on maailma soosituim turismisihtkoht ning 2008. aastal külastas Euroopat 370 miljonit välisturisti, mis moodustab 40 % kogu maailma välisturistide arvust⁴. Brasiiliast, Venemaalt, Indiast ja Hiinast saabus kokku 7,6 miljonit turisti – see on 4,2 miljonit turisti rohkem võrreldes 2004. aastaga. Turistidega seotud tulu oli ligikaudu 266 miljardit eurot, millest 75 miljardit eurot oli seotud väljaspoolt saabunud turistidega⁵. Euroopa Liidu kodanike reisidega seotud tulu oli hinnanguliselt 1,4 miljardit eurot, 90 % kõnealustest reisidest toimus ELi piires. Maailma Turismiorganisatsiooni hinnangu kohaselt peaks Euroopa Liitu saabuvate välisturistide arv lähiaastatel märkimisväärselt suurenema. Samas on Euroopa turistid ka väga agarad külastama kolmanda maailma riike ning on seega paljudele riikidele väga tähtsaks tulullikaks. Nimetatud asjaolud õigustavad ELi turismialase tegevuskava välismõõtmel avardamist, et hoida kolmandatest riikidest saabuvate turistide arv stabiilne ning toetada ELi partnereid (eelkõige Vahemere ääres).

2.2. Lissaboni lepingus nimetatud pädevused, mis lisanduvad varasematele pädevustele

Koostöös liikmesriikide ja turismisektorit esindavate organisatsioonidega on komisjon teinud juba mitu aastat märkimisväärsed jõupingutusi selliste meetmete rakendamiseks, mille eesmärk on toetada Euroopa turismisektorit ja tugevdada selle konkurentsivõimet⁶. Komisjon on loonud ka ühtse ja üksikasjaliku süsteemi reisijate ja tarbijate (sh puudega ja liikumispuudega isikutel) kaitsmiseks igat liiki transpordivahendite kasutamisel⁷.

Aastate jooksul on Euroopa Liit turismisektori konkurentsivõimet mõjutavatele teguritele toetudes välja töötanud Euroopa turismikava põhimõtted, mis võtavad igati arvesse säästva arengu põhinõudeid. Jõustunud Lissaboni lepingus tunnustatakse turismi tähtsust. Euroopa Liit on nüüdsest pädev, et toetada, kooskõlastada ja täiendada liikmesriikide tegevust turismisektoris. See on kindel edasimineku, mis tagab vajaliku selguse ning võimaldab luua meetmete sidusa raamistiku.

¹ Reisi- ja turismiteenuste tavapakkujad (hotellid, restoranid, reisibürood, autolaenutused, tšarterreise korraldavad lennuettevõtjad, reisibussid, ristluslaevad), kes pakuvad oma tooteid ja teenuseid otse külastajatele.

² Euroopa Liidu turismisektori konkurentsivõime uuring, september 2009 (http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=5257&userservice_id=1&request.id=0).

³ Kaubandus, ehitus, transpordiettevõtted (lennu-, raudtee-, mere-, bussitransport jne) ja kultuurisektor (kultuuri- ja loovtööstus).

⁴ Maailma Turismiorganisatsiooni uurimus maailma turismitööstuse kohta, 8. köide, jaanuar 2010.

⁵ Eurostat, Statistics in Focus, 23/2009 (maksebilansi statistika).

⁶ Communication de la Commission «Agenda pour un tourisme européen compétitif et durable» COM(2007)621 final, «Une nouvelle politique européenne du tourisme: renforcer le partenariat pour le tourisme en Europe» COM(2006)134 final

⁷ http://ec.europa.eu/transport/passengers/index_en.htm

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 195 on sätestatud, et Euroopa Liit

- edendab turismisektori ettevõtjate konkurentsivõimet ja loob soodsa keskkonna nende arenguks,
- toetab koostööd liikmesriikide vahel, eriti heade tavade vahetamise teel,
- edendab turismivaldkonnaga seotud integreeritud lähenemisviisi, tagades, et turismisektoriga arvestatakse ka muude valdkondade arendamisel.

Uus õigusraamistik võimaldab rakendada meetmeid, millel on Euroopa jaoks kindel lisaväärtus ning mis võtavad arvesse halduskulude vähendamise vajadust. Selliste meetmete eesmärk on tuua kasu kõikidele Euroopa Liidu liikmetele, sest kõikidel liikmesriikidel on huvi (kuigi erineval määral) arendada turismisektoriga seotud võimalusi.

3. EUROOPA TURISMISEKTORI VÄLJAKUTSED JA VÕIMALUSED

Euroopa turismisektori ees seisavad suured väljakutsed, aga need on ühtlasi ka võimalused, millest tuleb kinni haarata. Ühelt poolt peab turismisektor kohanema ühiskonna arenguga, mis mõjutab nõudlust turismisektoris, teiselt poolt peab ta tulema toime väljakutsetega, mis on seotud sektori praeguse struktuuri, eripära ning majandusliku ja sotsiaalse taustaga.

Euroopa turismitööstusel on olnud viimasel ajal majanduslikult raske ning seda olukorda halvendas veelgi Eyjafjölli vulkaani purse.

Alates 2008. aastast majanduse üldist olukorda nõrgestanud majandus- ja rahanduskriis mõjutas märkimisväärselt ka nõudlust turismiteenuste järele. Eurooplased reisisid küll endiselt, kuid kohandasid oma käitumist vastavalt olukorrale; eelkõige eelistati lähemaid sihtkohti ning vähendati reisi kestust või kohapeal tehtavaid kulutusi⁸. Sellest tingituna vähenes turismialane tegevus Euroopas 2009. aastal 5,6 %. Üldine vähenemine ei kajasta suuri erinevusi, kuid teatavates piirkondades, eelkõige Ida- ja Põhja-Euroopas, mis said eriti kannatada, vähenes turistide arv kuni 8 %. Kriis kestab ning lootus majanduskasvule on turismisektori puhul veel tagasihoidlik. Kuigi Maailma Turismiorganisatsiooni prognoosi kohaselt peaks välituristide arv hakkama alates 2010. aastast suurenema, on Euroopas kasv aeglasem kui maailma muudes piirkondades (näiteks Aasias).

Olukorda turismisektoris raskendas veelgi lennuliikluse katkemine 2010. aasta aprillis ja mais Islandil toimunud vulkaanipurske tõttu. Kuigi kahju on raske hinnata, jäi teatavate hinnangute kohaselt saabumata 2 miljonit välituristi ning reisikorraldajate otsesed kulud on ligikaudu miljard eurot. Lisaks tuleb meeles pidada, et see olukord jättis sissetulekuta ka hotellid ja muud turismiga seonduvad sektorid. Teatavatelt teenustelt (autorent, taksoteenus) teenitud tulu suutis neid kaotusi kompenseerida vaid osaliselt. Lendude tühistamise tagajärgi ning võimalikke lahendusi arutati Euroopa Komisjoni poolt 28. aprillil 2010 korraldatud turismiministrite videokonverentsil, mille eesmärk oli hinnata „vulkaanikriisi” mõju turismile.

Sellised olukorrad eeldavad turismisektori kohandamist uutele nõuetele. Tänapäeval mõjutavad turismisektori arengut Euroopas mitmed tegurid.

⁸ Euroopas kokku vähenes välismaiste turistide arv 2009. aastal ligikaudu 5,6 %, kuid teatavates piirkondades, eelkõige Ida- ja Põhja-Euroopas, oli vähenemine kuni 8 %. (Maailma Turismiorganisatsiooni uurimus maailma turismitööstuse kohta, 8. köide, jaanuar 2010).

Nagu teisedki majandusharud, peab turismisektor toime tulema üha karmima rahvusvahelise konkurentsiga, sest kiiresti areneva majandusega riigid ja arenguriigid paeluvad turistide üha enam. Euroopa peab selles konkurentsivõimsuses pakkuma jätkusuutlikku ja kvaliteetset turismiteenust, tõstes esile oma suhtelisi eeliseid, mis on eelkõige seotud maastike mitmekesisuse ja erakordse kultuurilise rikkusega⁹. Euroopa Liit peab ühtlasi tugevdama koostööd nende riikidega, mille kodanikud võivad tulevikus, kui nende elatustase tõuseb, Euroopasse reisida.

Suur väljakutse on seotud ka Euroopa rahvastiku arenguga ning sellest tulenevate uute käitumismallide ja ootustega turismivaldkonnas. Kõnealused muutused eeldavad turismisektori kiiret kohanemist, mis tagaks konkurentsivõime säilimise. 2020. aastal peaks vanemate kui 65aastaste osatähtsus elanikkonnas ulatuma 20 %ni. Selle elanikkonna osa moodustavad isikud, kellel on nii ostujõudu kui ka vaba aega. See on suurte võimalustega sihtturg, mille eripäradega peab turismisektor kohanduma. Sama kehtib ka liikumispuudega turistide puhul, kes reisivad üha rohkem (hiljutiste hinnangute kohaselt 127 miljonit inimest) ning kellel on erivajadused, millega tuleb turismiteenuste puhul arvestada.

Turismi tegevuskavas tuleb arvesse võtta ka sektori struktuuriga seotud väljakutseid. Turismiteenuste pakkumisel tuleb edaspidi võtta arvesse piiranguid, mis on seotud kliimamuutuse, piiratud vee- ja energiaressurssidega, survega looduslikule mitmekesisusele ning massiturismi märkimisväärse mõjuga kultuuripärandile. Turismiettevõtted peavad piirama joogivee tarbimist põuaohu korral ning vähendama kasvuhuonegaaside heitmeid ja keskkonnamõjusid.

Lähiaastatel võib kliima muutumine Euroopas tuua kaasa reisieelistuste muutumise ning mõjutada tõsiselt teatavaid sihtkohti. Lumikatte vähenemine Euroopa mägiipiirkondades võib vähendada taliturismi ning merevee taseme tõus võib muuta turismi rannikualadel. Nii Euroopa Liidu kui ka liikmesriikide turismipoliitika peab arvesse võtma kõiki neid struktuurimuutusi, et vältida struktuurset tööpuudust ja tagada turismiga seotud investeeringute efektiivne jaotumine.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia areng ja IKT sagedasem kasutamine tarbijate poolt on samuti oluliselt muutnud turismiettevõtete ja nende klientide suhteid. Hinnates teadlikkuse taset, IKT-le juurdepääsetavust ja teenuse kasutatavust asjaomaste ettevõtjate poolt, selgus, et tehnoloogia kasutamist mõjutavad ettevõtjate põhipädevused ning ettevõtte suurus ja suhteline positsioon turismiturul.

Nende väljakutsete ja võimalustega silmitsi seistes ei ole turismiettevõtted (eelkõige VKEd) väheste rahaliste võimaluste või töötajate oskuste puudumise tõttu alati võimelised kiiresti kohanema.

Lisanduvad ka Euroopa turismisektorile ainuomased probleemid, mis on eelkõige seotud tarbimismudeliga, näiteks turismireiside hooajalisusega, ja teisalt tootmismudeliga, st väärtushinnangute ja sihtkohtadega. Praegu on peamiseks turismihooajaks juuli ja august. Hooajalisus mõjutab mitte üksnes sissetulekute voogu, vaid sellega kaasneb ka olemasoleva infrastruktuuri ja tööjõu ebaefektiivne kasutamine.

⁹ UNESCO maailmapärandi nimistusse kuulub 800 objekti, millest 300 asuvad Euroopa Liidus.

4. UUE TEGEVUSKAVA AMBITSIOONIKAD EESMÄRGID

Euroopa turismisektor peab arenema, et tulla toime kriisi ja piirangutega, mis mõjutavad seda sektorit üha enam. Selleks on vaja teha kohandusi kõikidel tasanditel. Euroopa Liit peab andma oma panuse ja töötama välja ennetava tegevuskava, et kiirendada majanduskasvu ja luua atraktiivsed tingimused.

Kooskõlas Lissaboni lepinguga on Euroopa turismialase tegevuskava peamine eesmärk edendada selle majandusharu konkurentsivõimet, võttes arvesse, et pikas perspektiivis on konkurentsivõime tihedalt seotud arengumudeli jätkusuutlikkusega. Eesmärk on selgelt seotud Euroopa Liidu 2020. aasta strateegiaga, eelkõige selle põhialgatusega „ELi tööstuspoliitika globaliseeruvus maailmas”. Turismisektor saab osaleda ka sellistes põhialgatustes nagu „Innovatiivne liit”, Euroopa digitaalne tegevuskava¹⁰ ning „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava”. Aktiivne turismipoliitika, mis toetub lepinguga tagatud põhivabaduste täielikule kasutamisele, saab märkimisväärselt kaasa aidata ühtse turu elavdamisele.

Euroopa tegevuskava eesmärk on aidata kaasa Euroopa turismisektori õitsengule, kuid see peab aitama lahendada ka probleeme, mis on seotud sotsiaalvaldkonnaga, territoriaalse ühtekuuluvusega ning loodus- ja kultuuripärandi kaitsega ja selle väärtuse esiletõstmisega. Tegevusraamistik peab suurendama turismisektori sõltumatust kliimamuutustest ning aitama toime tulla võimalike struktuurimuutustega. Kaudselt peab turismisektor aitama tugevdada Euroopa kodanikutunnet ja edendada kodanikevahelisi suhteid vaatamata keele, kultuuri ja traditsioonide erinevusele. Selles kontekstis on tähtis, et Euroopa kodanikud tunneksid oma õigusi ja kasutaksid neid, kui nad liiguvad ELis või väljaspool. Kodanikuõiguste kasutamine peaks kodanikele olema kõikjal sama lihtne kui nende päritoluriigis. Komisjon pakub lahendusi, et kõrvaldada takistused, millega ELi kodanikud turismireisidel väljaspool oma päritoluliikmesriiki kokku puutuvad.

Kõnealuste nõuete järgimine Euroopa tegevuskava puhul kiideti heaks ministrite mitteametlikul kohtumisel, mille korraldas Hispaania 15. aprillil 2010 nõukogu eesistumise raames. See kohtumine toimus pärast 14. aprillil 2010 Madridis toimunud kõrgetasemelist konverentsi, mis hoogustas arutelusid Euroopa turismisektori üle. Ministrite kohtumine oli suur samm ELi ja liikmesriikide kaasamise suunas, et ehitada üles konkurentsivõimeline, jätkusuutlik, kaasaegne ja sotsiaalselt vastutustundlik turismisektor. ELi liikmesriikide turismiministrid avaldasid toetust Madridi deklaratsioonile, milles esitatakse mitu soovitus Euroopa ühtse turismialase tegevuskava rakendamiseks, rõhutatakse jätkusuutliku konkurentsivõime tugevdamise vajadust ning tunnistatakse, et ELi meetmetega kaasneb suur lisaväärtus, mis täiendab liikmesriikide tegevust ühtse lähenemisviisi raames.

Eesmärkide saavutamiseks tuleb turismialaste meetmete puhul järgida nelja eesmärki:

- (1) edendada Euroopa turismisektori konkurentsivõimet,
- (2) edendada jätkusuutliku, vastutustundliku ja kvaliteetse turismi arengut,
- (3) tõsta Euroopa mainet ja nähtavust säästvate ja kvaliteetsete turismisihtkohtade kogumina,
- (4) kasutada ELi finantspoliitikat ja -instrumente senisest tõhusamalt turismi arendamiseks.

¹⁰ Komisjoni teatis „Euroopa digitaalne tegevuskava”, KOM(2010) 245.

Need neli eesmärki moodustavad uue turismialase tegevuskava tugiraamistiku. Komisjonil on kavas rakendada tegevuskava tihedas koostöös liikmesriikidega ning turismitööstuse peamiste sidusrühmadega.

5. UUS TEGEVUSKAVA, MIS VÕTAB ARVESSE VÄLJAKUTSETE TÕSIDUST

Euroopa Komisjon on veendunud, et kooskõlas seatud eesmärkidega ja Lissaboni lepinguga loodud institutsioonilist raamistikku järgides on võimalik võtta Euroopa tasandi või mitut riiki hõlmavaid meetmeid, pidades samas kinni kõnealuses lepingus sätestatud subsidiaarsuse põhimõttest ja austades liikmesriikide pädevust turismivaldkonnas.

5.1. Edendada Euroopa turismisektori konkurentsivõimet

Euroopa Liidu turismisektori konkurentsivõime edendamine on selle sektori dünaamilise ja jätkusuutliku kasvu tagamiseks olulise tähtsusega. Eesmärgi saavutamiseks on vaja edendada turismisektori innovaativsust, parandada pakkumise kvaliteeti kõikidel tasanditel ja turismisektori töötajate kutsealast pädevust, püüda vähendada nõudluse hooajalisust, mitmekesistada pakkumist ning parandada turismisektoriga seotud statistikat ja analüüsi. Turismisektoris on palju võimalusi ettevõtluse arendamiseks, sest suur osa turismiettevõtetest on VKEd. Turism on sümbioosis käsitöö ja kunstiga, mis võimaldab hoida kultuuripärandit ja arendada kohalikku majandust.

Turismiteenuste mitmekesistamine

Euroopa Liit saab aidata kaasa turismiteenuste mitmekesistamisele, hoogustades Euroopasisest turismi teemapakettide edendamise kaudu üleeuroopalisel tasandil. Rahvusvaheline koostöö aitab turismi edendada ja senisest rohkem esile tõsta ning see peaks keskenduma erinevatele valdkondadele kogu nende mitmekesisuses: kultuuripärand (s.h kultuurirajad), kaasaja kultuur, looduskaitsealad, terviseturism (sh spaad), turism eneseharimise eesmärgil, veini- ja gastronoomiaturism, ajaloo-, spordi- ja usuteemaline turism, talu- ja maaturism ning turism, mille eesmärk on tutvuda merepärandi, veealuse floora ja fauna, teatava piirkonna tööstuse või majandusega.

Komisjon on juba algatanud koostöö Euroopa Nõukoguga kultuuriturismi valdkonnas, et selle turismiharu mõju paremini hinnata ja seda rohkem esile tõsta. Viimastel aastatel on käivitatud teisigi rahvusvahelisi projekte, näiteks üleeuroopalised jalgrattateed või palverännurajad nagu *Via Francigena* või Santiago de Compostela. Komisjon arvab, et need algatused saaksid juurde tuntust, kui neil oleks „Euroopa märgis”, mis tagaks nende rahvusvahelise iseloomu. Nende algatuste Euroopa-suunitlus looks samasuguse dünaamika nagu Euroopa kultuuripealinna projekt, mis toimib väga edukalt kohaliku arengu ja turismi katalüsaatorina, pakkudes avalikkusele igal aastal välja kõrgetasemelise ja üleeuroopalisel tasandil atraktiivse kultuuriprogrammi¹¹. Koostöö võiks laieneda ka Natura 2000 võrgustiku aladele, mis katavad üle 17 % Euroopa territooriumist ja sobivad suurepäraselt turismiks, tingimusel et kaitsealade looduslikku tasakaalu ei häirita.

KAVANDATUD MEETMED:

¹¹ Aastatel 1995–2004 tõusis kultuuripealinna tiitlit kandvates linnades ööbimiste arv keskmiselt 12 % eelneva aastaga võrreldes.

- (1) - Töötada välja ühtne strateegia turismisektori pakkumiste mitmekesistamiseks ja Euroopa ühispärandi paremaks esiletõstmiseks, mis tugineb eeskätt Euroopa kultuuripärandi märgisele, samuti teistele algatustele, nagu Euroopa muinsuskaitsepäevad ja ELi kultuuripärandi auhind.
- (2) - Kaasata turismi edendamise strateegiatesse looduspärand, millele lisavad väärtust märgistamisalgatused.

Turismitööstuse innoveerimine

Innovatsioonil ja uuel infotehnoloogial on oluline roll turismitööstuse konkurentsivõime arendamisel ja sidemete tugevdamisel selle lähisektoritega. Nende vahendite kasutuselevõttu avalikes asutustes ja eraettevõtetes, eeskätt VKEdes, tuleks soodustada teadlikkuse tõstmise ja partnerlusalgatuste abil ning erinevate riiklike ja üleeuroopaliste programmide sobiva rakendamise kaudu. Infoühiskonna vahendid ja teenused tuleks võimalikult kiiresti kaasata igasugusesse turismialasesse tegevusse, eriti VKEde puhul, ning hõlbustada erinevate turismiala ettevõtjate juurdepääsu asjaomastele finantsinstrumentidele.

KAVANDATUD MEETMED:

- (3) Komisjon käivitab sidusrühmadele suunatud platvormi „IKT ja turism”, et aidata turismisektoril ja selle ettevõtetel kohaneda uue infotehnoloogia arenguga ning tugevdada nende konkurentsivõimet kahe sektori vahelise sünergia tõhusa ärakasutamise kaudu.
- (4) Valmistades ette teatist elektroonilise kaubanduse kohta siseturul, milles hinnatakse elektroonilise kaubanduse direktiivi rakendamist, uurib komisjon ühtlasi võimalusi turismisektori integreerimiseks selles valdkonnas.

Kutseoskuste parandamine

Turismisektori moderniseerimisega käsikäes tuleb parandada selle sektori töötajate kutseoskusi, eelkõige lihtsustades nende kohanemist kaasaegse tehnoloogia ja turu uuenenud vajadustega (nt tervise ja heaolu valdkonnas), edendades ühtlasi nende liikuvust. Need meetmed on osa Euroopa 2020. aasta strateegiast, eeskätt põhialgatusest „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava”.

KAVANDATUD MEETMED:

- (5) Komisjon toetab turismiala töötajate koolitamist erinevate ELi programmide pakutavate võimaluste laiendamise kaudu, nagu Leonardo programm või innovatsiooni ja konkurentsivõime raamprogrammi alaprogrammid „Erasmus noortele ettevõtjatele” ja „E-oskuste arendamine innovatsiooni jaoks”.

Turismihooaja pikendamine

Turismisektori olemasoleva infrastruktuuri ja personali tõhusam rakendamine hooajavälisel ajal võimaldaks ettevõtetel parandada infrastruktuuri kasutamist ja tootlikkust, vähendada

personali voolavust ja tõsta töötajate motivatsiooni. Esimene samm selles suunas tehti teabe kogumisega liikmesriikide heade tavade kohta algatuse „CALYPSO” raames¹².

KAVANDATUD MEETMED:

- (6) Luua liikmesriikidevaheline turismialase teabe vabatahtliku vahetamise mehhanism¹³, mis võimaldaks teataval huvirühmadel (noored, eakad, liikumispuudega isikud, väikese sissetulekuga pered) reisida hooajaväliselt.
- (7) Edendada internetipõhist vabatahtliku teabevahetuse mehhanismi, et paremini kooskõlastada liikmesriikide koolivaheaegade kuupäevi, võttes arvesse liikmesriikide kultuuritraditsioone.

Turismialaste sotsiaal-majanduslike alusteadmise tugevdamine

Komisjoni arvates on turismisektori konkurentsivõime tugevdamiseks esmatähtis, et Euroopa tasandil oleksid paremad alusteadmised turismiga seotud sotsiaal-majanduslike ja keskkonnamõjude kohta. Direktiivi 95/57/EÜ (turismivaldkonda käsitleva statistilise teabe kogumise kohta) ajakohastamine on oluline samm, sest see võtab arvesse nii turismi arengut Euroopas kui ka turistide vajadusi.

Kuid minna tuleks veel kaugemale ja julgustada liikmesriikide, sihtkohtade, turismitööstuse esindajate, riigi- ja erasektori ettevõtjate vahelist koostööd Euroopa tasandil, et koondada turismialast statistikat ja uurimusi. Jättes statistikaalase tegevuse koordineerimise Euroopa tasandil Eurostati hooleks, peab komisjon vajalikuks arendada tihedas koostöös riiklike ja piirkondlike ametiasutuste, turismi- ja statistikaametite ning teiste sidusrühmadega teadmistevõrku, mis hõlmaks teadusasutusi, ülikoole, avaliku ja erasektori vaatlejaid. Turismialaste teadusuuringute kooskõlastamine ja edendamine Euroopa tasandil on hädavajalik, et luua suurem integreeritus ja sünergia. Koostöösse tuleb kaasata ka üleeuroopalised ja rahvusvahelised organisatsioonid, nagu Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon või Maailma Turismiorganisatsioon.

KAVANDATUD MEETMED:

- (8) Iga-aastase tarbijaturu tulemustabeli koostamisega tagab komisjon turujärelevalve, mõõtes Euroopa tarbijate rahulolu turismiteenustega (transport, üürimine, majutus, reisimine, puhkus, turismireisid).
- (9) Lühiajal töötab komisjon välja katseprojekti, mille eesmärk on luua võrgustik, mis ühendaks teadusasutusi, ülikoole, avaliku ja erasektori vaatlejaid, riiklikke ja piirkondlikke ametiasutusi ning turismiameteid.

¹² „CALYPSO” on ettevalmistav meede, mille Euroopa Parlament võttis vastu 2008. aastal kolmeaastaseks perioodiks ning selle eesmärk on edendada partnerlust era-, riigi- ja ühiskondlikus sektoris Euroopa Komisjoni eestvedamisel. Meetme põhieesmärk on arendada hooajavälisest turistidevahetusest neljas sihtrühmas (noored, eakad, liikumispuudega isikud ja madala sissetulekuga pered) Calypso raames vähemalt kahe liikmesriigi ja/või kandidaatriigi vahel.

¹³ Näiteks Hispaania kogemuse kohaselt võib avalik sektor selliseid mehhanisme kasumlikult rahastada (iga kulutatud euro tõi tagasi rohkem kui 1,5 eurot), kui võtta arvesse tulu, mis saadi uute töökohtade loomisest ja erasektorile uute võimaluste pakkumisest, samuti ettevõtluse kasvuga kaasnevat maksutulud. Kõnealune tegevus oleks kasumlik ka teistes liikmesriikides.

- (10) Keskpikas perspektiivis kavatseb komisjon rakendada katseprojekti tulemuste põhjal „turismi virtuaalse vaatluskeskuse”, et toetada ja kooskõlastada võrgupõhiselt liikmesriikide teadusasutuste tegevust ning pakkuda turismialaseid sotsiaal-majanduslikke andmeid Euroopa tasandil.

5.2. Edendada jätkusuutliku, vastutustundliku ja kvaliteetse turismi arengut

Turismisektori konkurentsivõime on tihedalt seotud selle jätkusuutlikkusega, sest sihtkohtade kvaliteet sõltub suure osas nende loodus- ja kultuurikeskkonnast ja seotusest kohaliku eluga. Turismi jätkusuutlikkus hõlmab mitmeid aspekte, nagu loodusvarade vastutustundlik kasutus, turismi keskkonnamõju arvestamine (jätmete teke, mõju veele, pinnasele ja bioloogilisele mitmekesisusele jne), nn puhta energia kasutamine, pärandi kaitse, sihtkohtade loodusliku ja kultuurilise algupära säilitamine, loodud töökohtade kvaliteet ja jätkusuutlikkus, kohaliku majanduse probleemid ja teeninduse kvaliteet. Need põhimõtted kajastuvad enamasti riikliku ja piirkondliku tasandi turismistrateegiates ka siis, kui ei astuta konkreetseid samme nende elluviimiseks.

Komisjon on loonud ELi tasandil mitmeid vahendeid, et lihtsustada ettevõtete usaldusväärset keskkonnajuhtimist, näiteks ELi ökomärgise ning ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS), kuid Euroopa turismiala ettevõtjate reaktsioon jätkusuutlikkuse probleemile on olnud väga erinev. Komisjon on varustanud liikmesriigid ka dokumentidega, mis hõlbustavad Euroopa keskkonnaalaste õigusaktide rakendamist, seda nii üksikprojektide kui ka strateegilise planeerimise tasandil¹⁴.

Selles valdkonnas saab komisjon toetada jätkusuutlikku ja konkurentsivõimelist turismi arendavate Euroopa piirkondade võrgustikuga koostöös rakendatud algatusele *NECSTouR* ja turismisihtkohtade võrgustikule EDEN, et töötada välja sihtkohtade jätkusuutliku haldamise näitajate süsteem. Seda tegevust tuleks laiendada, et tõsta esile jätkusuutlikkuse tagamisel tõhusaid meetmeid rakendavaid Euroopa sihtkohti. Seega on esmatähtis toetada algatusi, mis seavad esikohale ressursside (energia, vesi, toorained jne) säästva kasutamise ning tagavad optimaalse teeninduse ja turvalisuse, eriti eakate ja liikumispuudega isikute vastuvõtuks.

KAVANDATUD MEETMED:

- (11) Toetudes võrgustikele *NECSTouR* ja EDEN luua näitajate süsteem sihtkohtade jätkusuutlikuks haldamiseks. Komisjon töötab selle süsteemi alusel välja turismisihtkohti reklaamiva märgise.
- (12) Korraldada Euroopa turistidele suunatud teadlikkuse tõstmise kampaaniaid, mis käsitlevad reisisihtide ja transpordivahendite valikut, turistide suhteid kohalike elanikega, võitlust laste ja naiste ekspluateerimise vastu.
- (13) Luua liikmesriikide kogemustele tuginev Euroopa turismi kvaliteedimärgis, et suurendada tarbijate usaldust turismiteenuste vastu ning jagada tunnustust turismiala ettevõtjatele, kes on astunud otsustavaid samme selleks, et pakkuda kliendile parimat teenindust.

¹⁴ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

- (14) Aidata Euroopa turismitööstusel kindlaks teha kliimamuutusest tulenevad riskid, et vältida kahjumlikke investeeringuid, ning uurida võimalusi alternatiivsete turismipakettide arendamiseks.
- (15) Koostada jätkusuutliku ja vastutustundliku turismi harta ning luua Euroopa auhind harta põhimõtteid järgivate turismiettevõtete ja sihtkohtade tunnustamiseks.
- (16) Töötada välja jätkusuutliku mere- ja rannaalade turismi strateegia.
- (17) Tugevdada koostööd Euroopa Liidu, areneva majandusega suurriikide (Hiina, Venemaa, India, Brasiilia) ja Vahemeremaade vahel, et edendada jätkusuutliku ja vastutustundliku turismi arengumudeleid ning parimate tavade vahetust.

5.3. Tõsta Euroopa mainet ja nähtavust säästvate ja kvaliteetsete turismisihtkohtade kogumina

Euroopa kui turismisihtkohtade kogumi maine ja nähtavus on tihedalt seotud turismisektori konkurentsivõimega¹⁵. Arvestades rahvusvahelist konkurentsi, aga ka kolmandate riikide potentsiaali Euroopa turismiturul, on esmatähtis võtta meetmeid Euroopa-suunalise turisminõudluse ergutamiseks. Euroopa tutvustamiseks kolmandates riikides käivitati 2006. aastal Euroopa Komisjoni toetusel selline oluline algatus nagu internetiportaal visiteurope.com, mida haldab Euroopa Reisikomisjon (ETC).

Euroopa kui jätkusuutlike ja kvaliteetsete turismisihtkohtade kogumi mainet ja nähtavust tuleks parandada. Euroopa sihtkohtade atraktiivsuse tõstmine ja senisest parem esiletoomine peaks olema majanduslikult tulus, sest selle tagajärjel suureneb kolmandatest riikidest saabuvate turistide arv ja ka eurooplaste endi huvi reisimise vastu kodukontinendil.

Et Euroopa turismiteenuseid võimalikult hästi esitleda, peab komisjon vajalikuks korraldada ühisesitlusi kõikjal maailmas, eriti teatavates kolmandates riikides (nt USA, Jaapan, Hiina, Venemaa, India ja Brasiilia) liikmesriikide ja Euroopa turismitööstuse ühisalgatuste kaudu.

Seda silmas pidades tuleb leida parimad võimalused erinevate Euroopa või mitut riiki hõlmavate turismipakettide esiletoomiseks ja reklaamimiseks, eeskätt olulisematel turismimessidel ja -näitustel, ning panustada tuleks ka sellistele tähtsatele kultuuri- ja spordiüritustele nagu Euroopa kultuuripealinnad, Euroopa muinsuskaitsepäevad, olümpiamängud ja maailmanäitused, mis on potentsiaalsed turistide juurdevoolu suurendamise vahendid.

KAVANDATUD MEETMED:

- (18) Luua koostöös liikmesriikidega Euroopa kaubamärk, mis täiendaks riikliku ja piirkondliku tasandi meetmeid ning eristaks Euroopa turismisihtkohti teistest maailma sihtkohtadest.
- (19) Reklaamida internetiportaali visiteurope.com, et suurendada Euroopa kui

¹⁵ Euroopa Liidu turismisektori konkurentsivõime uuring, september 2009 (cf. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=5257&userservice_id=1&request.id=0).

jätksuutlike ja kvaliteetsete sihtkohtade kogumi atraktiivsust, eriti areneva majandusega riikides.

(20) Korraldada ühisesitlusi olulisematel rahvusvahelistel üritustel või tähtsamatel turismimessidel ja -näitustel.

(21) Tõhustada Euroopa Liidu osalemist rahvusvaheliste organisatsioonide töös, nagu Maailma Turismiorganisatsioon, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, T20 ja Euro-Med.

5.4. Kasutada ELi finantspoliitikat ja -instrumente senisest tõhusamalt turismi arendamiseks

Turismipoliitika on oma olemuselt valdkondadevaheline, sest turismi mõjutavad otse või kaudselt paljud teised Euroopa poliitikavaldkonnad. Selleks on eelkõige transpordipoliitika (keskkonnasäästlik liikuvus, reisijate õigused ja ohutus, transpordi kvaliteet), konkurents (ettevõtete koondumine (eelkõige turismiteenuste veebipõhisel pakkumisel), vertikaalne integratsioon ja riigiabi), siseturg (asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus turismisektoris, teenuste kvaliteedi tagamine, elektroonilise kaubanduse arendamine), maksundus (siseturu tõhusat toimimist takistavad maksutõkked, turismisektori ettevõtete (nt reisibüroode) maksualane kohtlemine, maksusoodustused), tarbijakaitse (lepingu sõlmimisest tulenevad õigused, ebaausad kaubandustavad, kaugmüük), keskkond, tööhõive, haridus ja kultuur, aga ka piirkondade ja maaelu arengu poliitika.

Komisjon tahab integreerida turismi senisest paremini erinevatesse poliitikavaldkondadesse ning seisab hea kehtivate õigusaktide nõuetekohase rakendamise eest, et vabastada turismisektori kogu potentsiaal. Komisjon püüab asjaomaste valdkondade poliitikat tõhusamalt kooskõlastada, et poliitiliste eesmärkide kehtestamise ja rakendamise käigus turismitööstuse huvisid ja vajadusi nõuetekohaselt arvesse võetaks.

Siseturul peaks turismisektor lähitulevikus saama täiel määral kasu Euroopa teenusteturu integratsioonist. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiviga 2006/123/EÜ (siseturu teenuste kohta) lihtsustatakse tunduvalt turismisektori teenuseosutajate suhtes kohaldatavaid menetlusi ning kõrvaldatakse mitmed õiguslikud ja haldustõkked, mis piirasid seni nende juurdepääsu eri ELi liikmesriikide turgudele.

Komisjon on teadlik mere- ja rannaalade turismi olulisest rollist majandusarengu elavdamisel ning kavatses toetada selle turismiharu arengut ELi integreeritud merenduspoliitika raames võetavate meetmetega. Majanduse mitmekesistamine turismi abil on prioriteediks paljudel rannaaladel, kus majandustegevuse soikumine kalanduses ja laevaehituses on toonud kaasa tulude vähenemise ja tööpuuduse kasvu. Sellist mitmekesistamist toetab ka Euroopa Kalandusfond kohaliku arengu strateegiate raames. Kaalutakse ühtlasi võimalusi saarte ning mere- ja rannaalade majanduskasvu hoogustamiseks jahi- ja paadisadamate avamise kaudu.

Turismisektori jaoks on äärmiselt oluline ka ELi maaelu arengu poliitika. Euroopa maaelu arengu põllumajandusfondist (EAFRD) saab komisjon muu hulgas toetada maaturismiga tegelevate ettevõtete loomist, taluturismi arengut ja edendamist, samuti maapiirkondade (sealhulgas mäestikualade) kultuuri- ja looduspärandi esiletõstmist.

Käimasoleval programmiperioodil edendab ja toetab komisjon turismi jätkuvalt ühenduse vahenditest ja programmidest. Nende vahendite hulka kuuluvad erinevad Euroopa

struktuurifondid (ERDF, ESF), Euroopa maaelu arengu põllumajandusfond (EAFRD), Euroopa Kalandusfond (EFF) ning teadus- ja arendustegevuse raamprogramm, millest rahastatakse ka edaspidi konkreetseid projekte. Eriti olulist rolli etendab innovatsiooni ja konkurentsivõime raamprogramm (CIP), kuivõrd alates 2008. aastast on selle programmi vahenditest toetatud konkurentsivõimelise ja jätkusuutliku turismi Euroopa võrgustike loomist. Seevastu 2013. aasta järgsel perioodil sõltub vahendile hulk, mis Euroopa fondide ja selles valdkonnas juba võetud ettevalmistavate meetmete konsolideerimise raames turismile eraldatakse, ELi tegevusprioriteete arvestavatest suunistest ning eelarvepiirangutest.

Õhu- ja raudteereisijate õiguste tugevdamine on oluline samm Euroopa turismisektoris, sest nüüd on olemas õigusraamistik, mis kaitseb turiste reisi ajal tekkivate probleemide korral. Komisjon on seadnud eesmärgiks samasuguste õiguste kehtestamise mere- ja bussitransporti kasutavatele reisijatele. Positiivseks tuleb pidada ka reisi-, puhkuse- ja ekskursioonipakette käsitleva direktiivi käimasolevat läbivaatamist, sest see peaks suurendama tarbijate usaldust turismitööstuse vastu. Lisaks sellele jätkab komisjon tihedat koostööd liikmesriikide, turismitööstuse ja sidusrühmade organisatsioonidega, et parandada hotellide ohutust, eeskätt tuleohutusega seotud aspekte.

Arvestades turistide suurenevat juurdevoolu Euroopasse, sealhulgas kolmandatest riikidest, uurib komisjon viisa- ja välispiiriületuste poliitika raames erinevaid võimalusi ja vahendeid, et neid optimaalselt kasutada.

Et soodustada Euroopa turismisektori konkurentsivõimelist ja jätkusuutlikku arengut kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegiaga ja Lissaboni lepinguga, uurib komisjon võimalusi Euroopa turismi toetus- ja kooskõlastusmeetmete tugevdamiseks. Seejuures võtab komisjon nõuetekohaselt arvesse ühenduse tasandil tekkivat lisandväärtust ja rakendusmeetmete lihtsust, et tagada kavandatavate meetmete korrektne finantshaldus ja tõhusus.

6. KOKKUVÕTE

Euroopa turismipoliitikale tuleks anda uus impulss. Seistes silmitsi väljakutsetega, mis nõuavad otsustavat tegutsemist ja kiireid kohandusi, peavad Euroopa turismitööstuses osalejad ühendama oma jõupingutused ja tuginema ühtsele tegevuskavale, mis järgib ELi uusi prioriteete. Võttes arvesse ELi uusi pädevusi turismi valdkonnas, visandab käesolev teatis avaraid arenguvõimalusi pakkuva raamistiku, mille eesmärk on kujundada Euroopa turismisektorist konkurentsivõimeline, kaasaegne, jätkusuutlik ja vastutustundlik tööstusharu. Komisjonil on kavas käivitada mitu konkreetset algatust, et pakkuda Euroopa turismisektorile kohanemiseks ja arenguks vajalikke vahendeid. Kõnealused algatused täiendavad liikmesriikide turismistrateegiaid ja kooskõlastavad nende jõupingutusi Euroopa tasandil lisandväärtust loovate meetmete väljatöötamisel. Selle strateegia edu sõltub kõigi huvirühmade kaasatusest ja nende suutlikkusest teha koostööd strateegia rakendamise nimel.

Tulevikus püüab komisjon seada sisse korrapärase, kiire ja läbipaistva arvamustevahetuse liikmesriikide ja turismitööstuse esindajatega turismiga seotud algatuste üle. Seejuures tugineb komisjon turismi nõuandekomiteele. See võimaldab haldusasutustel korrapäraselt teavitada komisjoni algatustest erinevaid huvirühmi riiklikul ja piirkondlikul tasandil.

Käesolev konsolideeritud raamistik on vaid esimene samm. Komisjon jätkab arutelusid selle üle, milliseid meetmeid tuleks turismisektoris täiendavalt võtta, ning arutab Euroopa Turismifoorumil novembris 2010 üksikasjalikumate tegevuskava liikmesriikide ning Euroopa

turismiala ettevõtjatega riigi- ja erasektorist. Seejärel teeb komisjon teatava ajavahemiku järel strateegiast kokkuvõtte, et hinnata selle edukust ja edasiliikumise võimalusi.